

عنوان مقاله:

بررسی تطبیقی آثار عقد باطل و فاسد در حقوق ایران، افغانستان و فرانسه

محل انتشار:

فصلنامه پژوهش های حقوق تطبیقی عدل و انصاف، دوره 4، شماره 12 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 30

نویسندگان:

محمد مهدی کریمی نیا - استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، طلبه و پژوهشگر حوزه علمیه قم، نویسنده
مسوول

علیرضا شجاعی - دانشجوی دکتری حقوق خصوصی، مجتمع آموزشی عالی علوم انسانی اسلامی، وابسته به دانشگاه جامعه
المصطفی (ص) العالمیه.

خلاصه مقاله:

نظام حقوقی ایران مبتنی بر فقه امامیه و با الگوبری از نظام حقوقی فرانسه، ضمانت اجرای اصلی تخلف از شرایطی که برای انعقاد عقود، معین شده است را، در کنار غیرنافذ بودن، بطلان، می داند. البته به صورت موردی و نه به عنوان یک قاعده ی عام حقوقی، نهادهای دیگری مانند بطلان نسبی یا باطل قابل اصلاح را نیز وارد قوانین موضوعه اش ساخته است. چنانکه نظام حقوقی فرانسه در این راستا نهاد های بطلان مطلق، بطلان نسبی و قابل ابطال و قابل فسخ را در نظر گرفته است. اما نظام حقوقی افغانستان به پیروی از فقه حنفی، افزون بر ضمانت اجرای باطل، موقوف و غیرنافذ، قاعده ی عام دیگری را تحت عنوان «فاسد»، مورد شناسایی و تایید قرار داده است که سبب می شود بطلان، در نظام حقوقی این کشور دارای مراتب بوده و در مواردی که عقد قابل اصلاح است، از بطلان آن جلوگیری گردد؛ و روابط حقوقی طرفین تداوم داشته باشد. از نظر نظام حقوقی ایران و فرانسه عقد فاسد و باطل، دو مفهوم یکسان و مشابه در نظر گرفته شده که هر دو ماهیت یکسان داشته و صرفا دارای یک اثر که بلاثر بودن است می باشد؛ اما از نظر نظام حقوقی افغانستان، عقد فاسد ماهیت و تعریف مستقل از عقد باطل داشته و برخلاف عقد باطل که به علت اختلال در ارکان، از اساس شکل نگرفته و وجود اعتباری پیدا نمی کند، عقد فاسد، از حیث صحت ارکان هیچ مشکلی نداشته و تنها به علت اختلال در اوصاف، موجود فاسد تلقی شده و بعد از قبض دارای اثر می گردد. در نتیجه، چنانچه پس از تحقق عقد فاسد در عالم اعتبارات حقوقی، قبض و اقباض تحقق یابد، اثر عقد که ملکیت است حاصل گردیده و عقد فاسد دارای آثار حقوقی می گردد؛ گرچند این اثر از نظر قانون افغانستان و فقه حنفی یک اثر خبیث و غیر مشروع قلمداد شده و انتفاع از مملوک به عقد فاسد حرام و ممنوع می باشد.

کلمات کلیدی:

باطل، قابل ابطال، غیر نافذ، فاسد، حقوق ایران، حقوق افغانستان، حقوق فرانسه.

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1251350>

